

SCRÚDUIMHIR

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2019

GAEILGE – ARDLEIBHÉAL – PÁIPÉAR I

(150 marc)

DÉARDAOIN, 6 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 go dtí 11.30

Don Scrúdaitheoir

CUID	A		B		C		
CEIST	1	2	1	2	1	2	IOMLÁN
MARC							
Cluastuiscint					GAEILGE →		
					Iomlán na marcanna →		

STAMPA AN IONAIID

N.B. Caithfear an scrúdpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an bhfreagarleabhar.

Scríobh freagraí ROINN I ar an scrúdpháipéar féin.

Scríobh freagraí ROINN II, ROINN III agus ROINN IV i do fhreagarleabhar.

N.B. Bíodh na freagraí i nGaeilge ach amháin nuair nach gá sin.

CUID A

Cloisfidh tú giota cainte ó bheirt daoine óga sa chuid seo. Cloisfidh tú gach giota díobh **faoi dhó**. Beidh sos ann tar éis gach giota a chloisfidh tú chun seans a thabhairt duit na ceisteanna a bhaineann leo a fhreagairt. Éist go cúramach leis na giotaí cainte agus líon isteach an t-eolas atá á lorg sna greillí ag **1** agus **2** thíos.

1. AN CHÉAD CHAINTEOIR

Ainm	Liam de Staic
Cá háit ar rugadh Liam?	
Cén saghas siopa atá ag máthair Liam?	
Ainmnigh an spórt is aoibhinn le Liam.	
Cén saghas ceoil is spéis le Liam?	

2. AN DARA CAINTEOIR

Ainm	Karolina Petrauskas
Cathain a tháinig Karolina go hÉirinn?	
Cén obair a dhéanann a máthair?	
Cén saghas scoile a bhfuil Karolina ag freastal uirthi?	
Cad is aoibhinn le Karolina?	

CUID B

Cloisfidh tú fógra agus píosa nuachta sa chuid seo. Cloisfidh tú gach ceann díobh **faoi dhó**. Éist go cúramach leo. Beidh sos ann tar éis gach ceann díobh chun seans a thabhairt duit na ceistanna a bhaineann leo a fhreagairt.

1. FÓGRA

(a) Cad a bheidh ar siúl sa scoil oíche Dé hAoine?

(b) Cé a bheidh mar mhainicíní ar an oíche?

(c) Cad a deirtear faoi na siopaí faisin i Leitir Ceanainn?

2. PÍOSA NUACHTA

(a) Cá háit a bhfuil Raidió na Life suite?

(b) Cén fáth a raibh Raidió na Life ag ceiliúradh?

(c) Cé a thug cuairt ar an stáisiún an lá sin?

CUID C

Cloisfidh tú **dhá** chomhrá sa chuid seo. Cloisfidh tú gach comhrá díobh **faoi dhó**. Cloisfidh tú an comhrá ó thosach deireadh an chéad uair. Ansin cloisfidh tú ina **dhá** mhír é an dara huair. Beidh sos ann tar éis gach míre díobh chun seans a thabhairt duit an cheist a bhaineann leis an mír sin a fhreagairt.

1. COMHRÁ A hAON

An Chéad Mhír

(a) Cá bhfaca Seosamh Máire aréir?

An Dara Mír

(b) Ar thaitin paráid na Féile Pádraig le Máire?

(c) Ainmnigh foireann **amháin** a bheidh ag imirt sa chluiche i bPáirc Uí Chaoimh.

2. COMHRÁ A DÓ

An Chéad Mhír

(a) Cén praghas atá á lorg ag Ruairí ar an ngiotár?

An Dara Mír

(b) Luaigh rud **amháin** eile a dúirt Ruairí faoin ngiotár.

(c) Cén fáth a gcuirfidh Sinéad scairt eile ar Ruairí?

Scríobh freagraí ROINN II i do fhreagarleabhar.

Ceist 1. Freagair **A** agus **B** anseo.

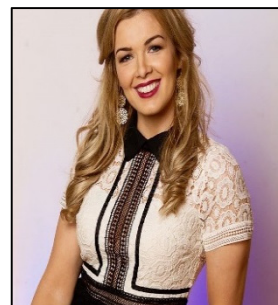
A (20 marc)

Léigh an píosa iriseoireachta seo a leanas agus freagair na ceisteanna a ghabhann leis.

Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

D'oscail an Ghaeilge doirse dom

1. Tá an láithreoir teilifíse aitheanta de chuid TG4, Caitlín Nic Aoidh, go mór i mbéal an phobail le déanaí. Bronnadh an gradam 'Pearsa Teilifíse na Bliana' uirthi ag Oireachtas na Samhna i gCill Airne anuraidh. Is as Cloich Chionnaola i nGaeltacht Dhún na nGall di. Is aoibhinn léi ceol agus seinneann sí an fheadóg mhór. Canann sí amhráin fosta. Tá triúr deirfiúracha aici. Is le Gaeilge a tógadh an chlann.

2. Tar éis Scrúdú na hArdteistiméireachta d'fhreastail Caitlín Nic Aoidh ar Ollscoil Mhá Nuad áit ar bhain sí céim BA agus iarchéim MA amach. Ansin chaith Caitlín tamall ag múineadh scoile i gcathair na Gaillimhe. Go gairid ina dhiaidh sin fostaíodh í mar láithreoir aimsire ar TG4 agus ó am go chéile cuireann sí cláir eile i láthair freisin. Anois tá ról nua eile ag Caitlín. Ceapadh í mar Ambasadóir na Gaeilge dá ceantar dúchais, Cloich Chionnaola.

3. Tá Cloich Chionnaola suite i nGaeltacht Dhún na nGall. Tá clú agus cáil ar mhuintir Chloich Chionnaola mar phobal láidir Gaeilge. Téann go leor daltaí agus ábhar múinteoirí ann ach an bhliain chun barr feabhais a chur ar a gcuid Gaeilge. Deir Caitlín Nic Aoidh go bhfuil teanga, oidhreacht agus cultúr den scoth acu ina paróiste. Tá sí dóchasach nach dtiocfaidh meath sna blianta amach romhainn ar shaibhreas na Gaeilge a labhraítear ann.

4. Deir Caitlín Nic Aoidh gur seoid luachmhar í an Ghaeilge a fuaireamar ó na glúnta a chuaigh romhainn. Deir sí nach mór dúinn togha na haire a thabhairt don Ghaeilge faoi choinne na nglúnta a thiocfaidh inár ndiaidh. Admhaíonn Caitlín gur oscail an Ghaeilge doirse di. 'Is cuid thábhachtach de m'fhéiniúlacht í an Ghaeilge agus tá lúcháir agus bród orm canúint Chloich Chionnaola a chur chun tosaigh,' a dúirt sí.

5. Tá Caitlín Nic Aoidh ina heiseamláir don Éireannach óg comhaimseartha. Tá sí dílis don Ghaeilge, don Ghaeltacht, don chultúr agus dá háit dúchais. Téann leithéidí Caitlín i gcion ar dhaoine óga agus ar shaol comhaimseartha na tíre. Tá fíis aici do thodhchaí na Gaeilge agus na Gaeltachta. Beidh sí iontach sa ról nua seo mar Ambasadóir na Gaeilge do Chloich Chionnaola.

Ceisteanna (iad ar cómharc)

- (a) Cén gradam a bronnadh ar Caitlín Nic Aoidh ag Oireachtas na Samhna anuraidh?

(b) Cén uirlis cheoil a sheinneann Caitlín?
- (a) Cén chéad phost a bhí ag Caitlín tar éis di an ollscoil a fhágáil?

(b) Cad é an ról nua atá ag Caitlín anois?
- (a) Cén fáth a dtéann go leor daltaí go Cloich Chionnaola?

(b) Luaigh rud **amháin** a deir Caitlín faoi Chloich Chionnaola.
- Luaigh **dhá** fháth nach mór aire a thabhairt don Ghaeilge.
- Luaigh **dhá** shlí a dtéann Caitlín Nic Aoidh i gcion ar dhaoine óga.

B (20 marc)

Léigh an píosa iriseoireachta seo agus freagair na ceisteanna a ghabhann leis.
Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

An Ghaeilge ag Electric Picnic

1. Tá *Electric Picnic* ar an bhféile cheoil is mó in Éirinn. Bíonn an fhéile ar siúl sa Sráidbhaile i gContae Laoise ag deireadh an tsamhraidh. Ó 2007 i leith tá áit dá gcuid féin ag muintir na Gaeilge ag *Electric Picnic*, is é sin Puball na Gaeilge. Bliain na Gaeilge a bhí ann in 2018 agus mar sin chomh maith le Puball na Gaeilge bhí ardán nua sa bhreis ag *Electric Picnic* le haghaidh imeachtaí siamsaíochta i nGaeilge. Ardán na Collchoille an t-ainm a bhí air. Bhí an t-ardán lonnaithe go feiceálach sa choill in aice le príomh-ardán na féile agus bhí radharc breá ag an lucht féachana air.

2. Thaitin sé go mór leis na daoine a bhí i láthair go raibh Gaeilge ag na freastalaithe a bhí ag obair sa chaifé agus sa siopa a bhí in aice le hArdán na Collchoille. Bhí fonn ar dhaoine Gaeilge a labhairt nuair a thuig siad go raibh Gaeilge ag na daoine a bhí timpeall orthu. Dúirt urlabhraithe de chuid *Electric Picnic* go raibh ríméad agus bród orthu féin go raibh an Ghaeilge le cloisteáil i measc na dteangacha ar fad a bhí á labhairt ag an bhféile.

3. Bhí go leor bannaí ceoil agus amhránaithe ar Ardán na Collchoille le linn na féile. Ina measc bhí na bannaí REIC, Scannal, Seo Linn agus Dó Fá Dó. Chan na hamhránaithe Aindrias de Staic agus Lauren Ní Chasaide amhráin mhealltacha freisin. Chomh maith leis an gceol agus na hamhráin bhí steipeanna damhsa, dreasa scéalaíochta agus aithriseoireacht filíochta ar siúl ó am go chéile.

4. D'oibrigh Puball na Gaeilge agus Ardán na Collchoille as lámh a chéile. Is é Rossa Ó Snodaigh a thosaigh Puball na Gaeilge i dtús báire agus chuir sé na múrtha fáilte roimh Ardán na Collchoille. Tá súil ag Rossa, ag an lucht siamsaíochta agus ag na daoine uilig a bhí i láthair go leanfar ar aghaidh le hArdán na Collchoille agus Puball na Gaeilge araon ag *Electric Picnic* sna blianta atá le teacht.

5. Dúirt urlabhraithe de chuid *Electric Picnic* gur éirigh thar cionn le hArdán na Collchoille agus le Puball na Gaeilge in 2018. Thug siad le fios gur bhain daoine sult agus pléisiúr as an tsiamsaíocht ar fad agus as an atmaisféar taitneamhach a bhí le sonrú ann. Síleann siad nach bhfuil aon dabht faoi ach gur ó neart go neart a rachaidh Ardán na Collchoille agus an Ghaeilge ag *Electric Picnic* feasta.

Ceisteanna (iad ar cómharc)

- (a) Cén áit a mbíonn *Electric Picnic* ar siúl?
(b) Cén fáth a raibh fonn ar dhaoine Gaeilge a labhairt in aice le hArdán na Collchoille?
- Luaigh **dhá** chineál siamsaíochta a bhí ar siúl ar Ardán na Collchoille.
- Breac síos **dhá** phointe eolais faoi Rossa Ó Snodaigh.
- Cén t-alt sa sliocht thuas a dtagraíonn an abairt seo a leanas dó?
'Is cinnte gur ag láidriú a bheidh siamsaíocht as Gaeilge ag *Electric Picnic* sa todhchaí.'
Alt 1; Alt 2; Alt 3; Alt 4; Alt 5 (Scríobh an freagra sa fhreagarleabhar.)
- Cén t-alt sa sliocht thuas a dtagraíonn an abairt seo a leanas dó?
'Bhí suíomh lárnach ag Ardán na Collchoille os comhair an phobail ag *Electric Picnic*.'
Alt 1; Alt 2; Alt 3; Alt 4; Alt 5 (Scríobh an freagra sa fhreagarleabhar.)

Scríobh freagraí ROINN III i do fhreagarleabhar.

Ceist 2. Freagair A agus B anseo.

A (10 marc)

Scríobh Éamon an cuntas seo thíos faoin bhfile clúiteach Nuala Ní Dhomhnaill a bhuaigh duais idirnáisiúnta le déanaí. D'iarr an múinteoir air an cuntas a athscríobh san **Aimsir Fháistineach**.

Léigh an fógra thíos agus athscríobh i do fhreagarleabhar é. Cuir na briathra atá sa chló trom san **Aimsir Fháistineach**.

Sampla: Beidh ócáid cheiliúrtha i Vársá na Polainne ar an 10 Bealtaine.

Duais bronnta ar mhór-fhile Éireannach

Bhí ócáid cheiliúrtha i Vársá na Polainne ar an 10 Bealtaine. **Bronnadh** Duais Herbert ar an bhfile Gaeilge aitheanta, Nuala Ní Dhomhnaill. **Tharla** an searmanas in Amharclann na Polainne. **Dúirt** Nuala Ní Dhomhnaill go **raibh** lúcháir uirthi an duais a fháil. **Rinne** mórán daoine ar na meáin shóisialta comhghairdeas leis an bhfile.

Nuala Ní Dhomhnaill ag léamh a cuid filíochta ag ócáid phoiblí

B (10 marc)

Anseo thíos tá giota téacs bunaithe ar alt ar www.tuairisc.ie

Athscríobh na habairtí i do fhreagarleabhar.

- Líon na bearnaí sna habairtí **2, 3, 4** agus **5** thíos leis an bhfocal is oiriúnaí.
- Aimsigh ainmfhocal **amháin** sa tuiséal ginideach uatha in abairt a **6** thíos agus scríobh i do fhreagarleabhar é.

Haka Aki! Éire Abú!

1. **Sampla:**Lá Fhéile Pádraig 2018, bhuaigh Éire an ilchraobh sa rugbaí.
(a) Ag (b) Faoi (c) Ar
Freagra: Ar Lá Fhéile Pádraig 2018, bhuaigh Éire an ilchraobh sa rugbaí.
2. Fuair siad an is fearr ar Shasana an lá sin.
(a) chos (b) mhéar (c) ceann
3. Ag deireadh an chluiche bhailigh an fhoireann chéile i lár pháirc *Twickenham*.
(a) le (b) trí (c) ó
4. Thóg Bunde Aki coiscéim tosaigh agus lig sé an chéad gháir ghaisce as.
(a) chuig (b) roimh (c) chun
5. Ba Gaeilge a thóg Bunde Aki agus na himreoirí ar fad na gártha gaisce.
(a) os (b) as (c) le
6. Caithfidh go raibh bainisteoir na foirne an-bhródúil astu.

Bunde Aki ag ullmhú don gháir ghaisce

Scríobh freagraí ROINN IV i do fhreagarleabhar.

Ceist 3. Freagair do rogha **ceann amháin** de **A, B, C** anseo thíos.
(Ní gá níos mó ná leathanach go leith a scríobh.)

A. AISTE nó ALT NUACHTÁIN / IRISE

Scríobh ar do rogha **ceann amháin** díobh seo:

- (i) Nuair a bhuail mé le duine cáiliúil.
- (ii) Is aoibhinn liom faisean.
- (iii) Lá mór i mo shaol.
- (iv) An clár teilifíse is fearr liom.
- (v) Mo chara.

B. SCÉAL / EACHTRA

Freagair do rogha **ceann amháin** díobh seo:

- (i) Ceap scéal a mbeadh an giota seo thíos oiriúnach mar **thús** leis:
Nuair a chuala mo thuismitheoirí an scéal bhí siad ar buile liom ...
- (ii) Eachtra ghreannmhar a tharla le linn turas scoile.

C. DÍOSPÓIREACTH / ÓRÁID

Maidir le do rogha **ceann amháin** de na rúin seo thíos, scríobh an chaint a dhéanfa i ndíospóireacht scoile ar son *nó* in aghaidh an rúin sin:

- (i) Níor chóir fóin phóca a bheith ag daltaí ar scoil.
- (ii) Tá daoine óga an lae inniu leisciúil.

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán